

Církevní tvorba: autoři, žánry

- žalmy – modlitby; hymny – oslavy Boha; písně; legendy – život světců; kázání; pasionály – o mučednících; divadelní hry; exempla – příběhy ze života dokazující správnost křesťanství

Světská tvorba: dvorská lyrika, rytířské eposy, , autoři

romány o Alexandrovi

- oblíbené téma; i v českém zpracování; autor 1. Alexandreidy (latinské) – Gualter Castellinský

Španělsko

PÍSEŇ O CIDOVI

- hlavní tématem je reconquista

- o činech Cida (vlastním jménem Rodriggo Díaz de vivar), neprávem poslán králem do vyhnanství; za úspěchy v bojích proti Maurům omilostněn – setkání s rodinou a provdání králových dcer šlechticům.

Ti se k nim zachovali špatně, Cid je v soubojí poráží, a dcery se pro příště smí vzít jen princ z královského rodu.

ZPĚV O RODRIGOVI

- nové zpracování tématu Písně o Cidovi, formou veršované kroniky (14. Století)

Dvorská lyrika – zpěvníky, trubadúři – dvorské básnění, náměty

- většinou milostná; láska vždy nešťastná, nenaplněná

Církevní lyrika – Písně na Pannu Marii

Juan Ruiz (Arcikněz z Hity) – KNIHA O PRAVÉ LÁSCE

- autor chce čtenáře vést k „pravé lásce“ (duchovní) a odrazovat od lásky smyslové, vyslovuje se však tak, že čtenář neví, jestli je dílo moralizující nebo zábavné. Žánrově různorodé texty (bajka, píseň...). --

- spojující motiv – opakované milostné neúspěchy vypravěče.

Francie

Trubadúři – jižní Francie

Truvéři – severní Francie

- básníci; dvorská poezie; většinou chudí rytíři

chansons de geste – hrdinské zpěvy, písně o činech, projevy ústní slovesnosti, písemná forma; později výchovné poslán

Kurtoazní literatura

- dvorská

- lyrika – poezie

- epos – veršovaný román

- kurtoazie = společenská galantnost, slušnost

Básnířka Maride de France

- jméno neznáme; žila v Anglii
- soubor krátkých vyprávěcích básní

LEGENDA O SVATÉM PATRIKU

BAJKY Z BRETANĚ

Pierre Abelárd

- filozof

DOPISY HELOISE – dopisovali si z klášterů

- učitel dívky Heloisy, později milostný vztah

HISTORIE MÝCH POHRM – autobiografické

Chrétien de Troyes (zakladatel evropského románu)

- v díle se zabýval artušovskou tematikou, kterou obohatil o její nejvýraznější prvky : objevuje se zde postava rytíře Lancelota, Artušovo sídlo Camelot a také svatý grál.

LANCELOT – bájný rytíř artušovského kulatého stolu;

- rozkmotření se krále Artuše a jeho statného rytíře Lancelota kvůli Artušově ženě. Lancelot je poslán do krutých bojů, ale vrací se jako hrdina a usmiřuje se s Artušem

PERCEVAL – o rytíři kulatého stolu, který hledá Svatý grál, a když jej nalezne, nevezme si ho, nemá odvahu, kvůli čemuž později zešílí

TRISTAN A ISOLDA

- původní Chrétienův text se nedochoval
- láska končí smrtí obou
- Tristan dobyl pro svého strýce, krále Marka, Izoldu. Během plavby vypijí omylem čarovný nápoj a vznikne mezi nimi láska. Nepřátele Tristana ho obviní z cizoložství, milenci jsou odsouzeni k smrti, ale zázračně se zachrání. Epos dále pokračuje dobrodružstvími až k tragickému konci.

ROMÁN O RŮŽI

- satirický veršovaný román; dva autoři

1.

Rozsáhlá básnická skladba popisující cestu za růží (láskou), ta je střežena v zahradě rozkoše, hrdinovi pomáhají alergické postavy Dvornost, Upřímnost...

2.

Postupně se z toho stává kritika soudobé společnosti, odmítání nerovnosti, místo víry rozum

Anglie

Staroanglická literatura – slovesnosti; především hrdinské eposy (Beowulf); v této době vzniká anglosaská kronika

středoanglická literatura – francouzský vliv; rytířské romány

balady anglické a skotské – **Robin Hood** – archetyp lidového hrdiny

Artušovský cyklus

Epos **BOWULF**

- Beowulf ze země Geatů se vydává na pomoc dánskému králi Hrotyarovi, zabije vodní obludu Gendela, pustošící královo sídlo. Jeho matka se mstí, tu Beowulf také zabíjí. Obdarován se vrací zpět, 50 let vládne. Když jeho zemi ohrožuje drak, oba v boji umírají.

Básník Perly

- anonymní autor rytířské epiky

PAN GAWAIN A ZELENÝ RYTÍŘ

- patří k příběhům o králi Artušovi a jeho družině. Báseň, kombinující staroanglický aliteriční a francouzský rýmovaný verš, vypráví, jak Gawain dokázal odolat svodům krásné paní, nedodržel slib a postavil se v souboji jejímu manželovi, tajemnému Zelenému rytíři s kouzelnou mocí.

PERLA - vroucí nábožensko alegorická elegie o dětské nevinosti jako přímé cestě ke spáse,

dvě kratší mravoučné básně - **ČISTOTA, TRPĚLIVOST**

Sv. ERKENWALD - veršovaná legenda

Itálie

Církevní lit.

František z Assisi

- mnich a světec, zakladatel řádu františkánů

PÍSEŇ BRATRA SLUNCE – některými znaky ukazuje nástup renesančního vnímání světa

Tomáš Akvinský

- aristokrat, církevní dráha

- scholastika – církevní filozofické učení

Legenda Aurea (Legenda zlatá)

- středověký soubor legend sestavený mnichem Jacobusem de Voraignem

- poutavé dílo nejširším vrstvám, části i zlidověly

- přeloženo do mnoha jazyků, vypravuje i o církevních světcích, např. František z Assisi

Světská

cestopis Milion

- vznikl na základě vyprávění Marca Pola v janovském žaláři

- sepsáno spoluvězněm a následně hojně šířeno v opisech

- originální text ani název není znám, Milion asi podle vysokých číselných údajů v knize

- popis cesty do Číny

Německo

Minnsaengři

- stejné jako trubadúři ve Francii

PÍSEŇ O NIBELUNZÍCH

- 2 díly; zpracování starogermánských mýtů

Princ Siegfried je až na malé místo mezi lopatkami nezranitelný. V boji získal poklad podzemních trpaslíků Nibelungů, vysloužil si ruku Kriemhildy a jejímu bratrovi, králi Guntherovi, získal mocnou islandskou princeznu

Brunhildu. Obě rodiny se ovšem znepřátelí, Siegfried je zavražděn a poklad ukraden. V druhé části Kriemhilda mstí na vrahách jejího muže. Provdá se za hunského krále a s jeho pomocí zabíjí oba jeho bratry. Umírá i ona a poklad se navždy ztrácí.

Oráč z Čech (Johann von Saaz)

- filozofická disputace Oráče se smrtí, že mu vzala ženu, o smyslu lidského života
- 32 kapitol, Oráč nakonec uznává, že bez smrti by to na světě nešlo

Sever

Ságy

- prozaické vyprávění; staré grónské a islandské literární postavy severských mýtů

STARŠÍ EDDA - 9. Až 12. Století

- podobní hrdinové ze skaldské (skald = potulný pěvec) poezie

MLADŠÍ EDDA – 13. Století

- převyprávění starší; tzv. nejstarší učebnice básnictví
- autor Snorri Sturluson

Společné: veškerý náboženský, mravní a duchovní svět Seveřanů, celkově vyznívá pesimisticky

Finsko

KALEVALA

- národní finský epos; sestaveno z řady run (zpěvů)
- hl. hrdinové: Kalevala a jeho 12 synů

Vznik evropského dramatu

Mirakly – hry ze života světců

Mystéria – hry věnované narození Ježíše

Oficia – náboženská dramata o křesťanských svátcích, z nichž postupuje středověké drama

Apokryfy – vyprávění biblického rázu, které církev neschválila za součást Písma

